

مبانی فقهی حقوقی مرمت و حفاظت از

بافت‌های تاریخی

میتاء محارری

انتشارات منصور
MANSOUR PUB

www.ketab.ir

سرشناسه	: محمودی، میثاء، ۱۳۶۲-
عنوان و نام پدیدآور	: مبانی فقهی حقوقی مرمت و حفاظت از بافت‌های تاریخی/ میثاء محمودی.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات حانون، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۳۷۸ ص.
شابک	: 978-622-7482-45-4
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: آثار تاریخی -- نگهداری و مرمت -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	: Antiquities -- Collection and preservation -- *Law and legislation -- Iran
موضوع	: آثار تاریخی -- نگهداری و مرمت -- قوانین و مقررات
موضوع	: Antiquities -- Collection and preservation -- *Law and legislation
موضوع	: آثار فرهنگی -- نگهداری و مرمت -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع	: Cultural property -- Protection -- Religious aspects -- Islam
موضوع	: آثار فرهنگی -- نگهداری و مرمت -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	: Cultural property -- Protection -- Law and legislation-- Iran
موضوع	: آثار فرهنگی -- نگهداری و مرمت (حقوق بین‌الملل)
موضوع	: Cultural property -- Protection (International law)
موضوع	: نوسازی شهری
موضوع	: Urban renewal
رده بندی کنگره	: ۳۱۸
رده بندی دیویی	: ۳۴۴.۵۰۹۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۳۵۰۶۱

مبانی فقهی حقوقی مرمت و حفاظت از بافت‌های تاریخی

ناشر: انتشارات حانون

نویسنده: میثاء محمودی

صحافی: حانون

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: ۱۳۹۹

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۴۸۲-۴۵-۴

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۸۵۰۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

۱۵	پیشگفتار
۱۷	مقدمه

فصل اول

۱۹	مفاهیم و اسناد بایه حقوق
۲۱	۱-۱- پیش باستانی حقوق
۲۱	۲-۱- پیش جامعه شناختی حقوق
۲۲	۳-۱- منابع حقوق
۲۲	۱-۳-۱- عرف
۲۳	۲-۳-۱- قانون
۲۳	۳-۳-۱- رویه قضایی
۲۳	۴-۳-۱- آراء و عقاید (دکترین)
۲۴	۴-۱- علم و فن حقوق
۲۴	۵-۱- تعریف حقوق:
۲۶	۶-۱- قلمرو حقوق
۲۶	۷-۱- قوانین داخلی
۲۶	۱-۷-۱- قانون تشکیل سازمان میراث فرهنگی کشور
۲۸	۲-۷-۱- قانون اساسنامه سازمان میراث فرهنگی کشور

- ۳۳-۲-۷-۱- قانون حفظ آثار ملی مصوب ۱۲ آبان ماه ۱۳۰۹ شمسی
- ۳۴-۳-۷-۱- قانون خرید اراضی و ابنیه و تاسیسات برای حفظ آثار تاریخی و باستانی مصوب آذر ماه ۱۳۴۷
- ۳۵-۴-۷-۱- لایحه قانونی اصلاح ماده ۳ قانون خرید اراضی و ابنیه و تاسیسات برای حفظ آثار تاریخی و باستانی مصوب آذر ماه ۱۳۴۷
- ۳۷-۵-۷-۱- قانون ثبت آثار ملی مصوب اول آبان ماه ۱۳۵۲
- ۳۸-۶-۷-۱- رون تشکیل سازمان میراث فرهنگی و گردشگری
- ۳۸-۷-۷-۱- آیین نامه اجرایی تبصره ماده ۲ قانون تشکیل سازمان میراث فرهنگی و گردشگری: مصوب ۱۳۸۴/۲/۲۱، ابلاغی طی نامه شماره ۲۶۹۷۵ ت ۳۲۹۱۵ هـ مورخه ۱۳۸۴/۵/۴
- ۴۰-۸-۷-۱- برخی از مواد کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازاتهای بازدارنده) مصوب ۱۳۵۷/۳/۲
- ۴۱-۸-۱- معاهدات بین المللی
- ۴۳-۱-۸-۱- کنوانسیون های مورد تائید مجلس سورا اسلامی جمهوری اسلامی ایران
- ۴۴-۲-۸-۱- کنوانسیون برای حمایت میراث فرهنگی طبیعی جهان
- ۴۵-۳-۸-۱- کنوانسیون میراث فرهنگی و طبیعی
- ۴۶-۴-۸-۱- حمایت ملی و حمایت بین المللی از میراث فرهنگی و طبیعی
- ۴۸-۵-۸-۱- کمیته بین الدول برای حمایت از میراث فرهنگی و طبیعی جهان
- ۵۳-۶-۸-۱- صندوق حمایت از میراث فرهنگی و طبیعی جهان
- ۵۵-۷-۸-۱- شرایط و چگونگی کمک بین المللی:
- ۵۸-۸-۸-۱- برنامه آموزشی
- ۵۸-۹-۸-۱- گزارش ها
- ۵۹-۱۰-۸-۱- مقررات نهایی
- ۶۱-۹-۱- منشورها، قطعنامه ها و مصوبات جهانی مرمت شهری
- ۶۲-۱-۹-۱- کنگره اتن (۱۹۳۱)

- ۶۹ ۲-۹-۱- معاهده لاهه (۱۹۵۴)
- ۷۰ ۳-۹-۱- کنگره گوینو (۱۹۶۰)
- ۷۰ ۴-۹-۱- کنگره ونیز (۱۹۶۴)
- ۷۵ ۵-۹-۱- معیارهای کیوتو (قاره امریکا)
- ۷۶ ۶-۹-۱- اجلاس پاریس (۱۹۶۸)
- ۷۷ ۷-۹-۱- کنگره رم (۱۹۷۲)
- ۷۸ ۸-۹-۱- معاهده پاریس (۱۹۷۳)
- ۸۰ ۹-۹-۱- حفظ میراث و فرهنگ جهانی (۱۹۷۳)
- ۸۱ ۱۰-۹-۱- شورای اروپا (۱۹۷۳)
- ۸۲ ۱۱-۹-۱- کنگره برلین (۱۹۷۵)
- ۸۳ ۱۲-۹-۱- بیانیه روتنبرگ (۱۹۷۵)
- ۸۴ ۱۳-۹-۱- قطعنامه کنگره آمستردام (۱۹۷۵)
- ۹۲ ۱۴-۹-۱- توصیهنامه نایروبی (۱۹۷۶)
- ۹۳ ۱۵-۹-۱- منشور فلورانس (۱۹۸۲)
- ۹۴ ۱۶-۹-۱- بیانیه ترنیدا (۱۹۸۲)
- ۹۵ ۱۷-۹-۱- بیانیه درسدن (۱۹۸۲)
- ۹۶ ۱۸-۹-۱- بیانیه رم (۱۹۸۳)
- ۹۷ ۱۹-۹-۱- منشور واشنگتن (۱۹۸۷)
- ۹۸ ۲۰-۹-۱- بیانیه لوزان (۱۹۹۰)
- ۹۹ ۲۱-۹-۱- معاهده ماستریخت (۱۹۹۲)
- ۹۹ ۲۲-۹-۱- دستورالعمل کلمبو (۱۹۹۳)
- ۱۰۰ ۲۳-۹-۱- سند نارا (۱۹۹۴)
- ۱۰۱ ۲۴-۹-۱- بیانیه سنت انتونیو (۱۹۹۶)

- ۱-۹-۲۵- منشور صفویه (۱۹۹۶) ۱۰۳
- ۱-۹-۲۶- منشور بورا (۱۹۹۶) ۱۰۳
- ۱-۹-۲۷- بیانیه استنکھلم (۱۹۹۸) ۱۰۵
- ۱-۹-۲۸- بیانیه ایکوموس (۱۹۹۸) ۱۰۶
- ۱-۹-۲۹- بیانیه مکزیکوسیٹی (۱۹۹۹) ۱۰۸
- ۱-۹-۳۰- بیانیه مکزیکوسیٹی (۲۰۰۰) ۱۱۰

فصل دوم

شناخت جایگاه مطالعات فقهی، حقوق در نگاهداشت میراث فرهنگی (بافتهای تاریخی) .. ۱۱۳

- ۲-پیش گفتار ۱۱۵
- ۲-۱- روش های تعریف میراث فرهنگی و مشکلات هر یک ۱۱۶
- ۲-۱-۱- روش تعریف عام ۱۱۶
- ۲-۱-۲- تعریف میراث و میراث فرهنگی ۱۱۶
- ۲-۲- «اموال تاریخی» در متون قانونی ۱۱۷
- ۲-۳- «آثار تاریخی» در متون قانونی ۱۱۸
- ۲-۴- تعریف میراث فرهنگی در قوانین داخلی ۱۱۸
- ۲-۵- تعریف میراث فرهنگی در قوانین بین الملل ۱۱۸
- ۲-۶- میراث فرهنگی از منظر فقهی ۱۲۳
- ۲-۷- پیشینه میراث فرهنگی ۱۲۴
- ۲-۷-۱- روند شکل گیری و تکامل حقوق میراث فرهنگی ۱۲۴
- ۲-۷-۲- حقوق داخلی ۱۲۴
- ۲-۷-۳- حقوق بین المللی ۱۲۷
- ۲-۸- ادله مشروعیت ۱۳۰
- ۲-۸-۱- حفظ و ترویج آثار تاریخی- فرهنگی ۱۳۰

- ۱۳۰ ۱-۸-۱-۱-قرآن کریم
- ۱۳۰ ۲-۸-۱-۲-آیات دال بر عبرت آموزی از آثار تاریخی
- ۱۳۱ ۲-۸-۱-۳-آیات دال بر تعظیم شعائر الهی
- ۱۳۳ ۲-۸-۲-قاعده فقهی لاضرر و لاضرار
- ۱۳۴ ۲-۸-۳-قاعده لاضرر در قانون مدنی ایران
- ۱۳۵ ۲-۸-۴-سیره عقلا
- ۱۳۵ ۲-۸-۵-ملححت عامه
- ۱۳۷ ۲-۹-۹-مبانی حقوقی جرایم علیه میراث فرهنگی
- ۱۳۷ ۲-۹-۱-پیشینه جرایم علیه میراث فرهنگی
- ۱۴۱ ۲-۹-۲-ماهیت جرایم علیه میراث فرهنگی
- ۱۴۲ ۲-۹-۳-طبقه بندی جرایم علیه میراث فرهنگی
- ۱۴۲ ۲-۱۰-۱۰-بررسی مبانی فقهی جرایم علیه میراث فرهنگی در حوزه میراث فرهنگی
- ۱۴۳ ۲-۱۰-۱-تجاوز به حریم آثار
- ۱۴۵ ۲-۱۰-۲-تخریب آثار
- ۱۴۶ ۲-۱۱-۱۱-دله حرمت تخریب
- ۱۴۶ ۲-۱۱-۱-حرمت اضرار به غیر
- ۱۴۷ ۲-۱۱-۲-تزامم بین تضرر مالک و اضرار به غیر
- ۱۴۹ ۲-۱۱-۳-حرمت تصرف غیرمجاز
- ۱۴۹ ۲-۱۱-۴-حرمت اسراف
- ۱۵۰ ۲-۱۲-۱۲-نتیجه گیری

فصل سوم

- ۱۵۱ شناخت جایگاه حقوق فلکور در نگاهداشت میراث فرهنگی بافت های تاریخی
- ۱۵۳ ۳-پیش گفتار

- ۱۵۴ ۱-۳- مفهوم اصطلاحی و حقوقی جلوه‌های فولکلور
- ۱۵۴ ۱-۱-۳- مفهوم اصطلاحی
- ۱۵۴ ۱-۳-۲- مفهوم حقوقی
- ۱۵۶ ۲-۳- ماهیت رابطه میان پدیدآورندگان و جلوه‌های فولکلور
- ۱۵۶ ۳-۳- نظریه حق انتفاع:
- ۱۵۸ ۳-۴- ویژگی‌های جلوه‌های فولکلور
- ۱۵۸ ۳-۴-۱- دیرنگی:
- ۱۵۸ ۳-۴-۲- اختصاص داشتن به قلمرو معین
- ۱۵۹ ۳-۴-۳- جمعی گروهی بودن:
- ۱۵۹ ۳-۵- منابع حقوق فولکلور
- ۱۵۹ ۳-۵-۱- قوانین ملی
- ۱۶۱ ۳-۶- نتیجه‌گیری

فصل چهارم

- ۱۶۳ "آسیب‌شناسی حقوقی جرائم علیه میراث فرهنگی"
- ۱۶۵ ۱-۴- جرائم علیه میراث فرهنگی و تاریخی
- ۱۶۷ ۲-۴- آسیب‌های حقوقی
- ۱۷۰ ۳-۴- نقش دادستان

فصل پنجم

- ۱۷۳ مرمت شهری و نظریه نظریه بردازان
- ۱۷۵ ۱-۵- مرمت شهری
- ۱۷۵ ۱-۱-۵- دوره اول
- ۱۷۵ ۲-۱-۵- دوره دوم
- ۱۷۶ ۳-۱-۵- دوره سوم

- ۱۷۶ ۱-۴-دوره چهارم
- ۱۷۶ ۱-۵-دوره پنجم
- ۱۷۷ ۱-۶-دوره ششم
- ۱۷۷ ۲-۵-نظریه پردازان جهانی مرمت شهری
- ۱۷۷ ۱-۲-۵-اوز و یوله لودوک (۱۸۷۹-۱۸۱۴)
- ۱۸۰ ۲-۲-۵-جان راسکین (۱۹۰۰-۱۸۱۸)
- ۱۸۳ ۳-۲-۵-ک. لو بوییتو (۱۹۱۴-۱۸۳۶)
- ۱۸۴ ۴-۲-۵-میلویت (۱۹۰۳-۱۸۴۳)
- ۱۸۷ ۵-۲-۵-لوکوترام (۱۹۰۱-۱۸۵۴)
- ۱۸۸ ۶-۲-۵-لئوناردو بنی (۱۹۳۱-۱۸۸۸)
- ۱۸۹ ۷-۲-۵-لودویکو کوارونی (۱۸۸۷-۱۸۸۱)
- ۱۹۰ ۸-۲-۵-گوستاو جیوانی (؟)
- ۱۹۱ ۹-۲-۵-پاتریک گدس (۱۹۳۲-۱۸۵۴)
- ۱۹۲ ۱۰-۲-۵-لوکوریوزیه (۱۹۶۵-۱۸۸۷)
- ۱۹۴ ۱۱-۲-۵-لونیس مامفورد (۱۸۹۵)
- ۱۹۵ ۱۲-۲-۵-کوین لینچ (۱۹۸۴-۱۹۱۸)
- ۱۹۷ ۱۳-۲-۵-آلدوراسی (۱۹۹۷-۱۹۳۱)
- ۱۹۹ ۱۴-۲-۵-کنزو تانگه (۱۹۱۳)
- ۲۰۰ ۱۵-۲-۵-راب کریر (؟)
- ۲۰۲ ۱۶-۲-۵-رابرت ونجوری (۱۹۲۵)
- ۲۰۴ ۱۷-۲-۵-کریستوفر الکساندر (۱۹۳۶)
- ۲۰۶ ۱۸-۲-۵-چارلز جنکز (۱۹۳۹)
- ۲۰۷ ۱۹-۲-۵-برنارد چومی (۱۹۹۴)

- ۲۰۸ ۲۰-۲-۵ تری فارل
- ۲۱۰ ۲۱-۲-۵ ریچارد راجرز (۱۹۳۳)
- ۲۱۳ ۲۲-۲-۵ رنزو پیانو (۱۹۳۷)
- ۲۱۷ ۲۳-۲-۵ کنستانتین دوکیادس (۱۹۱۳-۱۹۷۵)
- ۲۱۸ ۳-۵-۳ واژه‌شناسی و تعاریف واژگان
- ۲۱۹ ۱-۳-۵-۱ فرسایش و فرسودگی
- ۲۲۳ ۲-۳-۵-۲ مرمت و مرمت شهری، تعاریف
- ۲۲۳ ۳-۳-۵-۳ بهسازی
- ۲۲۵ ۴-۳-۵-۴ نوساز
- ۲۲۷ ۵-۳-۵-۵ بازسازی

فصل ششم

- ۲۳۱ هویت در شهرسازی
- ۲۳۳ ۱-۶-۱ هویت در شهرسازی
- ۲۳۳ ۱-۱-۶-۱ مفهوم هویت
- ۲۳۷ ۲-۱-۶-۲ ویژگی‌های عناصر هویت بخش
- ۲۴۰ ۳-۱-۶-۳ فرایند تشخیص هویت
- ۲۴۲ ۴-۱-۶-۴ هویت در شهرسازی و معماری
- ۲۴۳ ۲-۶-۲ کیفیت‌های فضایی
- ۲۴۳ ۱-۲-۶-۲ ACCESSIBILITY نفوذپذیری
- ۲۴۴ ۲-۲-۶-۲ DIVERSITY گوناگونی
- ۲۴۶ ۳-۲-۶-۳ LEGIBILITY خوانایی
- ۲۴۷ ۴-۲-۶-۴ FLEXIBILITY انعطاف‌پذیری
- ۲۴۷ ۵-۲-۶-۵ VISUAL APPEARANCE تناسب بصری

- ۲۴۸ RICHNESS حسای حسی ۶-۲-۶
- ۲۴۹ PERSONALITY رنگ تعلق ۷-۲-۶
- ۲۵۱ تصویر ذهنی ۸-۲-۶

فصل هفتم

- ۲۵۵ بررسی موردی، خوانشی بر ضوابط و مقررات بافت تاریخی شیراز
- ۲۵۷ پیشگفتار ۷-۱-۷
- ۲۵۸ ۱-۷-۱ تشکیل یادگار و ظایف آنها
- ۲۵۹ ۱-۷-۱ شهر، ری بافت قدیم
- ۲۵۹ ۱-۷-۲ کمیته فنی معماری و بهر سازی منطقه تاریخی
- ۲۶۰ ۱-۷-۳ شورای معماران و سازندگان منطقه تاریخی
- ۲۶۱ ۱-۷-۴ ارگان سرمایهگذار بررسی
- ۲۶۱ ۱-۷-۵ سازمان میراث فرهنگی استان فارس
- ۲۶۲ ۱-۷-۶ روند صدور پروانه ها و مجوزهای ساختمانی
- ۲۶۳ ۱-۷-۲ حوزه های تقسیم بندی کالبدی
- ۲۶۶ ۱-۷-۳ اصول و دستورالعمل های کلی طراحی در منطقه تاریخی شیراز
- ۲۷۵ نتیجه گیری کلی
- ۲۷۷ منابع

پیشگفتار

میراث های فرهنگی به دسته های متعدد تقسیم می شوند که می توان به صورت گسترده به میراث مملوس و غیر مملوس دسته بندی کرد. یکی از شاخه های اصلی میراث مملوس به ویژه در کشور ما ابنیه و بافتهای تاریخی هستند که بخش وسیعی از میراث مملوس ما را تشکیل میدهند و نقش بسزایی را در معرفی فرهنگ، هنر و تمدن ما دارند.

توسعه شتابان شهرنشینی در چند دهه اخیر از یک سو و تحولات بیادین در فرهنگ عام (فولکلور) جامعه معاصر شهرنشینی در و تغییرات مبانی عرفی جامعه از سوی دیگر، رین عللی هستند که این بافت های تاریخی را از نظر نگهداشت هویت حفاظت جایگاهشان را در زندگی معاصر تحدید میکند

(بافتهای تاریخی حاصل دورههای هستند که عرف پایه ای اجتماعی و فرهنگ عامه تفاوت بسیاری با روزگار ما داشته و به واسطه تغییرات به وجود آمده در این عوامل عملاً تکرار آن ها غیره ممکن است بنابراین می بایست در حفاظت آن ها به عنوان محصول دوره ای گذشته همت گماشت) (حسین فهیم زاده)

از این رو بافت‌های تاریخی که در عنوان میراث فرهنگی شناخته شده‌اند و قانونگذار وظیفه نگاه داشت و مرمت و حفاظت این بافتها را عمدتاً بر عهده دو ارگان سازمان میراث فرهنگی و شهرداری گذاشته‌بواسطه وسعت، تنوع ساختاری، موضوعی این مناطق یکی از کارآمدترین ابزارهای حفاظتی و مرمتی بافت‌ها و ابنیه تاریخی و جود ظوابط و قوانین حقوقی است که بعنوان ضوابط و مقرات شهر سازی شناخته می‌شوند

با نگاهی اجمالی به وضعیت بافت‌های تاریخی در دو دهه اخیر شاهد تخریب گسترده و اقدامات غیر اصولی غیر حرفه‌ای وسیعی بوده‌اند که عمدتترین دلیل آنها می‌بایست در ناکارآمدی ظوابط و مقرات حاکم در این بافت‌ها دانست از این رو ضرورت دارد قوانین رایج کشور در آن واحد از دو زاویه حقوقی و تخصصی مورد خوانش و مطالعه قرار گیرند.

یکی از محورهای مهم حفاظت میراث فرهنگی در بافت‌های تاریخی موضوع هویت و سیمای شهری است که نیازمند قوانین ارآمد است مه خوانش حاضر ضعف بسیار شدید این گونه قوانین را آشکار می‌سازد این رساله در نظر دارد با هدف روشن نمودن نقاط ضعف قوانین رایج خوانشی عمدتاً از زاویه حقوقی و فقهی بر قوانین حاکم انجام دهد